

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра риторики и методики преподавания языка и литературы**

РОМАНОВСКАЯ Анастасия Константиновна

**РАЗВИТИЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ
УЧАЩИХСЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ МОРФЕМИКЕ И
СЛОВООБРАЗОВАНИЮ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА
В VI КЛАССЕ**

**Аннотация к магистерской диссертации
Специальность 1-08 80 02 «Теория и методика обучения и воспитания
(в области языкознания)»**

**Научный руководитель
Савко И. Э.,
кандидат педагогических наук, доцент**

Минск, 2022

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТЫ

Ключевые слова: ОБУЧЕНИЕ МОРФЕМИКЕ, ОБУЧЕНИЕ СЛОВООБРАЗОВАНИЮ, МОРФОЛОГИЯ, РАЗВИТИЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ, ШЕСТОЙ КЛАСС, УРОКИ РУССКОГО ЯЗЫКА.

Цель исследования – разработка методики обучения морфемике и словообразованию в аспекте развития лингвистического мышления учащихся на уроках русского языка в 6-м классе учреждений общего среднего образования.

Для реализации поставленной цели необходимо было решить следующие **задачи**:

1) на основании анализа научной литературы охарактеризовать сущность лингвистического мышления и определить условия формирования его у учащихся при изучении разделов «Состав слова. Образование слов» и «Морфология» в 6-м классе;

2) охарактеризовать имеющиеся в методической литературе подходы к обучению морфемике и словообразованию и выявить наиболее эффективные из них;

3) охарактеризовать методику работы по обучению морфемике и словообразованию в 6-м классе в аспекте развития лингвистического мышления учащихся;

4) разработать систему упражнений по морфемике и словообразованию по разделам «Состав слова. Образование слов» и «Морфология», способствующую развитию лингвистического мышления учащихся.

Объект исследования – процесс обучения морфемике и словообразованию учащихся 6-го класса учреждений общего среднего образования.

Предмет исследования – методика обучения морфемике и словообразованию на уроках русского языка в 6-м классе в аспекте развития лингвистического мышления учащихся.

Полученные результаты и их новизна. Обоснована необходимость организации работы по морфемике и словообразованию с опорой на развитие абстрактного мышления учащихся; разработана методика обучения разделу «Состав слова. Образование слов» и углубления знаний о структуре и способах образования именных частей речи в аспекте развития лингвистического мышления учащихся VI класса.

Материалы и результаты исследования могут быть использованы при организации процесса обучения разделам «Состав слова. Образование слов» и «Морфология» на уроках русского языка в VI классе учреждений общего среднего образования; при обучении дисциплине «Методика преподавания русско-

го языка» в учреждениях высшего образования. Материалы исследования внедрены в практику преподавания русского языка в 6-х классах ГУО «Средняя школа № 17 г. Лиды» (акт о внедрении от 16.12.2021 г. № 1035).

Структура магистерской диссертации. Магистерская работа состоит из введения, трех глав, заключения и списка использованных источников, включающего 53 наименования, в том числе 7 публикаций магистранта. В первой главе на основе анализа научной литературы определена сущность лингвистического мышления, описаны условия его формирования при изучении морфемики и словообразования; во второй и третьей главах представлена методика обучения шестиклассников разделу «Состав слова. Образование слов» и углубления соответствующих знаний при изучении морфологии в аспекте развития лингвистического мышления учащихся. Полный объём работы – 88 страниц печатного текста.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТЕРЫСТЫКА РАБОТЫ

Ключавыя словы: НАВУЧАННЕ МАРФЕМІЦЫ, НАВУЧАННЕ СЛОВАЎТВАРЭННЮ, МАРФАЛОГІЯ, РАЗВІЦЦЁ ЛІНГВІСТЫЧНАГА МЫСЛЕННЯ, ШОСТЫ КЛАС, УРОКІ РУСКАЙ МОВЫ.

Мэта даследавання – распрацоўка методыкі навучання марфеміцы і словаўтварэнню ў аспекце развіцця лінгвістычнага мыслення вучняў на ўроках рускай мовы ў 6-м класе ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Для рэалізацыі пастаўленай мэты неабходна было вырашыць наступныя **задачы:**

1) на падставе аналізу навуковай літаратуры ахарактарызаваць сутнасць лінгвістычнага мыслення і вызначыць умовы фарміравання яго ў вучняў пры вывучэнні раздзелаў «Склад слова. Словаўтварэнне» і «Марфалогія» ў 6-м класе;

2) ахарактарызаваць падыходы да навучання марфеміцы і словаўтварэння, якія існуюць у метадычнай літаратуры, і выявіць найбольш эфектыўныя з іх;

3) ахарактарызаваць методыку работы па навучанні марфеміцы і словаўтварэнню ў 6-м класе ў аспекце развіцця лінгвістычнага мыслення вучняў;

4) распрацаваць сістэму практыкаванняў па марфеміцы і словаўтварэнні па раздзелах «Склад слова. Словаўтварэнне» і «Марфалогія», якая садзейнічае развіццю лінгвістычнага мыслення вучняў.

Аб'ект даследавання – працэс навучання марфеміцы і словаўтварэнню вучняў 6-га класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Прадмет даследавання – методыка навучання марфеміцы і словаўтварэнню на ўроках рускай мовы ў 6-м класе ў аспекце развіцця лінгвістычнага мыслення вучняў.

Атрыманыя вынікі і іх навізна. Абгрунтавана неабходнасць арганізацыі працы па марфеміцы і словаўтварэнні з апорай на развіццё абстрактнага мыслення вучняў і распрацавана методыка навучання раздзелам «Склад слова. Словаўтварэнне» і «Марфалогія» ў 6-м класе ў аспекце развіцця лінгвістычнага мыслення вучняў.

Матэрыялы і вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны пры арганізацыі працэсу навучання раздзелам «Склад слова. Словаўтварэнне» і «Марфалогія» на ўроках рускай мовы ў 6-х класах устаноў агульнай сярэдняй адукацыі; пры навучанні дысцыпліне «Методыка выкладання рускай мовы» ва ўстановах вышэйшай адукацыі. Матэрыялы даследавання ўкаранены ў

практыку выкладання рускай мовы ў 6-х класах ДУА «Сярэдняя школа № 17 г. Ліды» (акт аб укараненні ад 16.12.2021 г № 1035).

Структура работы. Работа складаецца з уводзін, трох глаў, заключэння і спіса выкарыстанай літаратуры, які ўключае 53 наймення, у тым ліку 7 публікацый магістранта. У першай главе на аснове аналізу навуковай літаратуры вызначана сутнасць лінгвістычнага мыслення, апісаны ўмовы яго фарміравання пры вывучэнні марфеміцы і словаўтварэння; у другой і трэцяй главах прадстаўлена метадыка навучання шасцікласнікаў раздзелу «Склад слова. Словаўтварэнне» і паглыблення адпаведных ведаў пры вывучэнні марфалогіі ў аспекце развіцця лінгвістычнага мыслення вучняў. Поўны аб'ём работы – 88 старонак друкаванага тэксту.

GENERAL DESCRIPTION OF THE WORK

Key words: TEACHING MORPHEMICS, TEACHING WORD FORMATION, MORPHOLOGY, DEVELOPMENT OF LINGUISTIC THINKING, SIXTH GRADE, RUSSIAN LANGUAGE LESSONS.

The purpose of the master's research is to develop teaching methods in the section «Word composition. Word formation» in the aspect of development of linguistic thinking of pupils in Russian language lessons in the 6th grade in general secondary education institutions.

To achieve this goal, it was necessary to solve the following tasks:

1) on the basis of the analysis of scientific literature, characterize the essence of linguistic thinking and determine the conditions for its formation among students when studying the sections «Word composition. Word formation» and «Morphology» in the 6th grade;

2) characterize the approaches to teaching morphemics and word formation available in the methodological literature and identify the most effective of them;

3) characterize the methodology of teaching morphemics and word formation in the 6th grade in terms of the development of linguistic thinking of students;

4) to develop a system of exercises on morphemics and word formation according to the sections «Word composition. Word formation» and «Morphology», contributing to the development of linguistic thinking of students.

The object of the study is the process of teaching the sections «Word composition. Word formation» and «Morphology» of 6th grade pupils of general secondary education institutions.

The subject of the study is the method of teaching morphemes and word formation in Russian language lessons in the 6th grade in terms of the development of pupils' linguistic thinking.

The results obtained and their novelty. The necessity of organizing work on morphemics and word formation based on pupils' development of abstract thinking; the methodology of teaching the sections «Word composition. Word formation» and the deepening of knowledge about the structure and methods of formation of nominal parts of speech in the aspect of the development of linguistic thinking of students of the 6th grade.

The materials and results of the study can be used in organizing the learning process for the sections «Word composition. Word formation» and «Morphology» for 6th grade pupils in secondary schools; when studying the discipline «Methods of teaching the Russian language» in higher education institutions. The research materials were introduced into the practice of teaching Russian in the 6th grades of the

State Educational Institution «Secondary School No. 17 in Lida» (act of implementation No. 1035 dated 12.16.2021).

Structure of the thesis. The thesis consists of an introduction, three chapters, conclusion, a list of sources used, including 53 sources, including 7 publications of the undergraduate. In the first chapter, based on the analysis of scientific literature, the essence of linguistic thinking is determined, the conditions for its formation in the study of morphemics and word formation are described; in the second and third chapters the methodology of teaching 6th graders to the section «Word composition. Word formation» and deepening of relevant knowledge in the study of morphology in the aspect of the development of linguistic thinking of students. The full volume of the work is 88 pages of printed text.